

[illegible]

СССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН СЕСКИ ЧЫЫЖЫНЫН ҮШКҮ СЕССИАЗЫ

1971—1975 ЧЫЛДАРДА СССРЭ-НИН УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙН ХӨГЖҮДЕРИНИН КҮРҮНӨ ПЛАНЫНЫН БОЛГАШ 1972 ЧЫЛДА СССРЭ-НИН УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙН ХӨГЖҮДЕРИНИН КҮРҮНӨ ПЛАНЫНЫН ДУГАЙЫНДА

СССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы депутат А. Н. КОСЫГИННИН илеткели

Хүндүгүштер депутаттар! СЭКП-ниң XXIV съездин коммунист тургуушкунуң амгы үе-чадамын, совет экономиканың хөгжүдгөсүнүн чыңдалышын биле анализдеп. Эрткен сессия беш чылдарда бистин туртуңушун, экономиканың башка социал амыдыралымын бүтү талаарында улуз чедикшилер чедип алдыган. Ол чедикшилер партиянык ажылдап кылган политикамын шынчыл долгуз-биле болдыкан, оон амыдыралчы күжүр бүүрүдгөсүн биле көргүзүп турар.

СЭКП-ниң XXIII съездинин салтанат кол-кол экономиканың башка социал сорулгаларын чедикшилерниң күсөткөсүн эрткен беш чылдың кол түпкөсү ол болур.

Ол чылдар дүргүзүлдү: индустриал бүүрүдгөсүнүн өсүдгөсүнүн темпиз дүргөдөп, оон техниктиң деңгээли болган амыктың чоруу бедэс; улуз социал хемчеглерин боттандырып чоруткан, улуздуң чаагай чорууну бодикшилер дыка чедип алдыган, бо талаа-биле беш чылдың даалгалары ажык күсөткөсүн; бистин туртуңуш камгалаары аргазы улам быжымкан, чедиктиң күштүгү эң чаа техникка-биле хандырылган; совет күрүсүнүн күчүгү болган оон делегейге ат-адары өскөн;

социалисттик баш каттиштыргаларымын бүтү чурттарымын экономиканың башка эртем-техниктиң кады амыкчаларымын улам салып болган үр-үчүдгөсүн апарган, делегейин дыка хой чурттары-биле СССР-ниң экономиканың харылаалары улам калыңар.

Сессия беш чыл планын күсөткөсүнүн түңүлгөсүн чуртуңуш экономиканың деңгээли дыка бедэс. Амгы үеде улуз амыкчалыгында кол-кол фондустарын өртөк-үчөөн барык 740 миллиард рубль бооп турар. Сооптуң он чыл дүргүзүлдү кол-кол бүүрүдгөсү фондустарымын барык 75 хуузу чаартыган.

Улетпүрүң кол-кол адыраары дыка хөгжөөн, чаа-чаа бүүрүдгөсөр тымылган. Улуз амыкчалыгында эң чаа техниканы болган технологияны улам калбаа-биле амыкчап турар апарган.

Сессия беш чылдың даалгаларын күсөдүп турганымын үе-үеде демократиял пентриализмниң деңгээли притяжыгын үндөдгөсүн амыкчалыгынын планын дүргүзүлдү болган эр-төөн башкарылган улам сайырыгачыган. Ол бүтүгү бистин

тер хамыктың мурунда бистин партиянык деңгээли удур-тугаларымын, совет улуздуң күш-ажылчы маалымын чоруу-нуң ачымында чедип алган бис.

СЭКП-ниң XXIV съездин бистин чуртуу улам мыаң хөгжүдгөсүнүн кол-кол улаанышкынынын тодараткан, хөгжөөн социалисттик индустриал чыа-чаа аргаларында болган негелдгөсүнүн харылаан турар эртемге үндөдгөсүнүн социал-экономиканың программа-биле партияны болган улуз-ту чедикти, тоску беш чылда улуз амыкчалыгынын хөгжүдгөсүнүн талаа-биле Директивалары үндөдгөсүн.

Ол съезд күзүп алган Директивалары үндөдгөсүн, 1971—1975 чылдарда СССРЭ-ниң улуз амыкчалыгынын хөгжүдгөсүнүн планын беш чылдың тус-тус чылдарында тодарай амыкчап кылдырып СССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге дааскан.

Ынчангаш СССРЭ-ниң Дээди Советинге чутаалажып көрү-биле Министрлер Чөвүлелиниң кирген беш чыл планы съездинин Директиваларын долгуз-биле барымдаалан кылдыган.

Беш чыл планын СЭКП Төп Комитетинин болган Совет чыаагачы улуздуңуш-биле амыкчап кылган. СССРЭ-ниң Күрүлгөсү-биле кады ол амыкча министрстволар болган ведомстволар, амыкчап республикаларын Министрлер Чөвүлели, профсоюздары, чер-черин план болган амыкчалык органдары, эртемдер академиялары болган өскө-даа эртем адыр чөлдөрү киришкен. СЭКП-ниң XXIV съездинин, республикаларын партия съездининге болган крайларга, областтарга, хоорайларга болган районнарга болган конференцияларга, партия эге организациялары-ның хурдаларында болган амыкчалык чопнарнык хурдаларына кирген савалдарына, а ол мынча амыкчалыгынын, колхозчуларынын, специалисттерин болган эртемдеринин кирген савалдарын база адыа кирген.

План төлөвилегин СЭКП Төп Комитетинин бо хушкарда бөөн эртен Пленумунга чутаалажып көргөн болган кол-дууда чүдүдүп деп көргөн.

Тоску беш чыл планынын талаа-биле материалдарын депутаттарга үлөп берген болгай. Ынчангаш планын эң чутула сорулгаларынын дугайында чутаалаарын чөпсөөрн көрдүр.

I. Беш чыл планы — ленинчи партиянын экономикалык политиказынын боттанышкыны

Тоску беш чыл — бистин индустриал коммунисттик орун-тап улам бурунгар шимчөөшкөсүнүн, материал-техникти башкарып тургуушкуну, чуртуңуш экономиканы болган камгала күчүгүн тургуушкуну чутула үе-чада болур. Беш чыл планынын күсөдгөсүнүн социалисттик тургуушкуну улуз артык күштүгүнүң чаа тодарай херечиз болур.

СЭКП-ниң XXIV съездинин амыкчап кылган беш чыл-дың кол сорулгаларына, социалисттик бүүрүдгөсүн хөгжүдгөсүнүн беш темпизинге, оон амыкчалык бедидеринге, эртем-техниктиң деңгээлиге, күш-ажылдың бүүрүдгөсүнүн өсүдгөсүн дүргөдгөсүнүн үндөдгөсүн улузун амыкчалыгынын материалдык болган културтуңуш деңгээлин улам көдүрүп хандыраары болур.

Партиянык XXIV съездинин Төп Комитетинин Отчет илеткелиге эң Л. И. Брежневтиң демдөгөсүн болга: «Амыкчал чопнарнык чаагай чоруун боттуу-биле бедидеринче тоску беш чылдың кол сорулгалары кылдыр идил үндүрүш, Төп Комитет болза, ол улаанышкыны бистин амыкчалыгына чутас келир беш чылда тодарайт эвес, харын чуртуңуш амыкчалык хөгжүдгөсүнүн үр үеде перспективанын чыңап чыгачы болган дээрин барымдаалан турар. Ынды улаанышкыны айттылган партия хамыктың мурунда кижилерин материалдык болган културтуңуш херекселдерин эң-не долгуз-биле хандыраары — социализм үеинде индустриал бүүрүдгөсүнүн дээди эңс сорулгалары ол деп чүсөн барымдаалан турар».

Бистин партиянык ол улаанышкыны беш чыл планынын даалгаларында тодарайт-биле илереттинип турар.

Ол планын кол-кол хевирлерин чогум кадыттык? Бирөөд, ол болза мурункууларда-даа дыка улуз чүдүдгөсүн, кижиниң амыкчалыгынын бүтү талаарын хаара түдүп турар калбак социалдык программа болур. Улуз амыкчалыгынын улуздуң чаагай чоруун боттуу-биле бедидеринче үр үеде улаандырап чорук тоску беш чылда индустриал кура-лыларынын таарыштыр хуваарын болган чуртуңуш экономикамын улуз чутула чаартыгаларын кылдырып негел ке-дес. Хамыктың мурунда оон тодарайдыр:

- херекселче чорудуп турар национал орунгаларын үлүү көдүдгөсүн;
 - чопнуң херекселе бараанынын бүүдгөсүнүн амгы үе-ниң материал-техниктиң суурун тургуушкуну болган чоп-нуң хандырылганын капитал салымчынынын үлүүн бедидер;
 - чопнуң херекселегине үер улетпүр продукциянык индустриал хемчөөсүнүн продукцияны үлүүн улааттырар;
 - чопнуң хандырылганын улам хой күш-ажыл кура-лыларынын хаара түдүрү ол болур.
- Ийде, индустриал бүүрүдгөсүнүн социал чок калбартыры-нык болган чуртуңуш камгалаары аргазын хандыраарынын үндөсүн—аар улетпүрүн ам-даа дыка хөгжүдгөсүн планла көрүп турар. Ол бугу улуз амыкчалыгынын боттуг техник-тиң деңгээлинин кылдыр, индустриал күш-ажылдың бүү-рүдгөсүнүн дыка улааттыраарын чедип алыр, чопта бараа-нар кылдыр бүүрү адыраары, а ол мынча амыкчалык хандырылганын бүүрү адыраары хандыраары дыка калбартыр аргазы боор.
- Уште, ол план көдө амыкчалыгынын хөгжүдгөсүнүн талаа-биле партиянык амыкчап кылган үр хуусаалык комплек-стин программаны амыкчалык боттандыраары хандыраар. Ол программаны күсөдгөсүнүн эң чутула чүдү болза, кө-

дө амыкчалык бүүрүдгөсүн интенсификастаары болур. Ынчангаш интенсификастаашкынын кол-кол чүдүдгөсү — ол болза химизация, комплекстиң механизация, чөлдөрүн ме-диоразиялар, ол дээр бүүрүдгөсүн экономикамын үндө-дгөсүн специализациялар болган мониторинг, эртемни болган техниканын чедикшилерин калбаа-биле амыкчалар-дыр. Ам селекцианын айттылган — үндүдгөсүн бедик дүжү-түр сорттарын болган маалың эң продуктуу уксааларын өстүрүп улам улуз ужу-дузгалык болуп бар чорур. Беш чыл планында көдө амыкчалык бүүрүдгөсүнүн көдүдгөсүн көдүрүшкүнү капитал салымчынынын өздөсүн улам улааттыраары, машиналары болган минералдык че-мшчидгелерин бээрн элөөн көдүдгөсүн-биле хандыраар турар.

Дөрттө, эртем-техниктиң деңгээлине дүргөдгөсүн болган күрүсүнүн чыгыс айт техниктиң политиказын боттанды-рып индустриал бүүрүдгөсүн өстүрүдгөсүн бедик темпиз-рин болган оон амыкчалык бедидеринин кол аргазы болу боор. Эртем-техниктиң деңгээлине комплекстиң программа-бы беш чыл планынын чыгыс сыйы харылаалык ке-ээ. Ол программанын үндөсүн болза күш-ажылдың эң чаа чепсек-херекселдерин, чаа материалдарын, деңгээлиг технологию чорудугаларын тургууш болган бүүрүдгөсүнө негелдери, продукциянык шынарын бедидери болур.

1971—1975 чылдарда улуз амыкчалык хөгжүдгөсүнүн айт-мыкан бедик туртуңуш темпизин СЭКП-ниң XXIV съез-динин Директиваларына бүрүн дүжүп турар.

Беш чылдың чыл бургузүп айма-биле даалгаларын планда баш бурунгар көргөн.

(1970 чылдарында удуз хуу-биле)

	1971 чыл	1972 чыл	1973 чыл	1974 чыл	1975 чыл
Национал орунга улетпүр продукция	106,1	113	121	129	139
Күш-ажылдың бүүрүдгөсүн: улетпүрүгү тулутта	105,9	115,4	124,4	135,1	147,0
Транспорттук бүтү хевир-леринин чык эргидең	105,9	113,0	120,3	129,0	138,8
Урмектеп сапар бараан саарылганы	106,4	113,2	120,6	128,5	137,0
Чопнуң кижик савыгачы оша-штыр боттуг орулгалары	104,7	111,0	117,3	123,8	131,0
Херекселе-дин индустриал фондустары	107,2	114,1	121,1	130,5	140,6

Беш чылдың чылдарынын айма-биле кол көргүзүлгөсүн динамикамын совет экономикамын хөгжүдгөсүн болган улуз-ту амыкчалык деңгээлин бедидеринин социал чок өрүлөп бедидеринин шугуу-биле чоруп турар дугайын херечилеп турар-дыр.

II. Ниитилел бүүрүдгөсүнүн өзүлдөсү болган оон ажыктыын бедидери

Тоску беш чылдың социал-экономиканы сорулгаларын индустриал чуртуңуш негелдгөсүн болза, чуртуңуш бүтү бүүрүдгөсүн күштүгүн улам хөгжүдгөсүн, материалдык бүүрүдгөсүн улуз-биле өстүрүп болган оон амыкчалык бедидери бо-луу турар.

Тоску беш чылда бистин экономикамын хөгжүдгөсүнүн амыкчалык улуз хемчөөдөр айттыр турар чамдык чиктерин көргүзөй. 1975 чылда чуртуңуш улуз амыкчалыгында бүтү кол фондустарын өртөк-үчөөн триллион рубль амык болур. Улетпүр продукциянык чылда хемчөөсү амык-биле адыр-га, барык 550 миллиард рубль, электроэнергияны амыкчап үндүрүп бир триллион киловатт-шак ажар, 150 миллион тонна хире каңдыр, нефть тымык 500 миллион тонна хире чедер. Цементин бүүдүрүп 125 миллион тонна деңгээлге чедер. Постерин бүүдүрүп 11 миллиард дөрбөлчүн метр ажал, хөм идикирин бүүдүрүп 830 миллион эжес бол-ур. Беш чылдың төвүгүдө таралыктын нинти чымчалды 200 миллион тонна ажар, эът бүүдүрүп 16 миллион хире тоннага, сүт—100 миллион тоннага чедер ужурут, чутура—52 миллиард борбак. Во савнар бүүрүдгөсүн бедик деңгээ-лине, бистин күрүсүнүн экономикамын күчүгүнүн дуга-йын бүүрүдгөсүн херечилеп турар-дыр.

1975 чылда СССРЭ-ниң улетпүр болган көдө амыкчалык продукциянык индустриал хемчөөсү АНШ-га улетпүр болган көдө амыкчалык бүүрүдгөсүнүн амгы деңгээлин амык болур. Ол болза СССРЭ-ниң болган капиталист чурттарынын экономикамын чарымында чутула үе-дир, штер.

Чаа беш чылда эртем-техниктиң деңгээлине херекселе боттуг бурунгарлаашкынын кылдыр болган адыа үндөс-

лөөн күш-ажылдың бүүрүдгөсүн бедик ужурут бис. Чопу-лаа харын делегейин ийа амгы системамын экономикамын чарымында үргөсүн төүв ам бо адырке шя-чип турар. Бистин партиянык «Ында өндүр чаагай техник-ка, организацтың чорук, салгалар-чурм болган эң ки ма-шиналар бар болду, ол кижик мурунар» деп, В. И. Ленин-иң сургалып айтмышкынын удузтула болдуру турар (Чогааларынын долу чымчалык, т. 36, абзац 118). Ол «му-рунгарык» социализмге хамаарык деп бүүрүр бис.

Эртем-техниктиң деңгээлине дүргөдгөсүн дугайында СЭКП-ниң XXIV съездинин шиятирлери тоску беш чылда ма-териалдык бүүрүдгөсүн хөгжүдгөсүнүн планынын үндөсүн-де савдыган. Эртем-техниктиң деңгээлине программаны оларын шиятирлери индустриал бүүрүдгөсүнүн интенси-фикацияны болган оон амыкчалык бедидерин хандырап ужурут тодарай айттылган амыкчап кылдыры, эр-темни болган техниканын амгы чедикшилерин прак-тикага амыкчаларын баш бурунгар көргөн.

Амгы үеде чурт улуз амыкчалыгынын бүтү адыраары күш-ажылдың чаа чепсек-херекселдерин-биле дерин чепсек-лөргөсүн күчүдүт материал-техниктиң баазалы болуп тур-ар. Бо беш чылда күш-ажылдың чепсек-херекселдерин бүүдүрүп 1,6 катеп көдүдгөсүн ужурут. 25 муң хире чаа ма-шинаны, механизми, аппаратарын, приборлары тур-гууш болган 19 муң амыктын бүүдүрү кылдыр шиятгөсүн адыр ужурут. Күш-ажылдың чепсек-херекселдеринин тех-ника-экономикамын хандыраары хандыраары индустриал бүүрүдгөсүнүн амыкчалык хандыраары хандыраары ма-териалдык чарыдалын өздөсүдгөсүн, идегелдиг болурунга оон кичөөсүн салыр дээ.

Чаа дерини тургуушкунуң улаанышкынын улуз чыгыс айт күчүгүн махиналарын болган агрегаттарына чогалдыр болган бүүдүрүн шиятгөсүн адыр талаа-биле министр-стволарга берген айтмышкынадыа киреп турар. Чижээ, ол болза улуз энергетиктиң блоктар, улуз хемчөөдгөсүн дөмнө суутулар, күчүдүгү конверторлар, агрегаттар, химия, неф-техимия болган өскө-даа бүүрүдгөсүн тургуушгалар, ро-тор комплекстер, даг-руда болган хөмүр-даш улетпүрүн-ге херекселе экикаторлар болган өскө-даа хой-хой дериглер-дир.

Ажык улуз деагем девицкөсүн бистин чуртувуска элек-трификациянык ырак хемчөөгө дамчыдылган чутула ужу-рууш болуп турар. Чуртуңуш европа кезөөн чүс милли-он амык энергетиктиң системазын Сибириниң, Казахстаны-н болган Ортоа Азиянык энергетиктиң системалары-биле кат-тыштырып турган, чуртуңуш чыгыс айт энергетиктиң сис-темазын тургууш талаа-биле амыкчалары уламчылар.

Ол сорулгалар амыкчалык дамчыдылганын эң улуз күчүгүт ырак шугууларын тутуулар. Делегей практикамын бир-де дугаар 1,5 миллион вольт күштүгү доктаамл токтун шу-гумнарына болган 150 муң вольт күштүгү өскөсүн турар токтун шугууларына комплекстиң бедик вольтулу дер-игелер тургустунар.

Бистин машина туудушкунуусу болза, тус-тус бүүрүдгө-сүнүн техника талаа-биле комплекстиң чуртуңуш чепселе-ринге таарышкан машиналар системаларын тургуушкуну болган оларын бүүдүрүн шиятгөсүн адырына шиятир. Даг-руда, хөмүр-даш, ийа болган ийа болбаа-радыр улет-пүр, туудула болган чамдык өскө-даа адыраарга машина-лар системаларын амыкчап кылдыры дооскан болган олар-ын бүүдүрүн шиятгөсүн алган турар.

Көдө амыкчалык бүүрүдгөсүнүн техника талаа-биле де-ригсине улам бедик күчүдүгү болган дүргөн чорур тра-кторларын массалык-биле бүүдүрүн көрүп турар, күчүдүгү тракторлар-биле кады амыкчалар, көдө амыкчалык дүргөн чоруктуу машиналарынын системазын шиятгөсүн алгылар.

Беш чылдың дүргүзүлдү бедик шынарык чаа хой ма-териалдык тургустунап турар ужурут. Чижээ, металлурга болза тусуң канварын, экидиратерин, пресспорон-тарын, металлопластиктерин ийа-бүрү хевирлерин, по-липропилен, оола ары болган сорулгалык чаа ма-териалдарын бүүдүрүн шиятгөсүн адыр ужурут. Химистер болза машиналарын бедидерин болган мониторинг белет-жөргөсүн чаа полимерлерин база синтетиктиң өскө-даа ма-териалдарын, туудушкуну чик конструкторларын тургууш апар. Эң кадык материалдар болур — кылмаал кристал-ларын адыр талаа-биле эртемдеринин амыкчалык аргалар-ын улам ийа амыкчалар талаа-биле оналгаларын план-да база көрүп турар.

Техниктиң деңгээли болза, эртемниң эң чаа чедикши-нерин амыкчаларына, химиктиң, база ол мынча электри-болган электор-технологту чорудугаларын улам калбаа-биле амыкчаларына үндөдгөсүн, бүүрүдгөсүн технологи-яны болбаа-радыкчалары-биле улуз хемчөөдгөсүн тодарай-латтырар. Беш чыл планында бедик амыктың, үзүктө чок болган чыгыс чадалык технологияны чорудугаларын амык-чаларын көдүдгөсүн, ол болза күш-ажыл чаа материалдык чарыдалдарын кылдыр болган чиг-отти комплекстиң амыкчаларын хандырап, продукциянык шынарын экиктер-де база чидиргип кылдырар.

Химиктиң технологияны хөгжүдүр чорук катализатикти чорудугаларын амыкчаларын болган бүүрүдгөсүн интенси-фикастаарына идити бөө катализаторларын улам амыктыг хевирлерин амыкчаларын калбартыр-биле холбашкан болур. Эртем-техниктиң деңгээлине дүргөдгөсүн эртемни хөг-жүдүр, оон амыкчаларын экиктеринин болган хуусааларын чедикшилерин бүүрүдгөсүн негелдери чутууш болур.

Эртем талаа-биле шиятгөсүн чорудугалары болган эр-тем адыр чөлдөрүн шиятгөсүн баазаларын бижылаары-га бо беш чылда күрүсүнүн чарыдалы эрткен беш чылда-а-адыа деңгээлге 60 хуулан амык көдүдгөсүн.

Совет эртемдерин бүүрүдгөсүн-биле сырый холбаалык турган, бистин Терези чуртувусту хой амыкчалык болган болган чогаалдыралар-биле быткан. Олар хой савныг чаа-айтырыларын амыкчап кылдыр турар, оларын чедикши-нери шиятирлери бүүрүдгөсүн амыктыг чоруп дыка бе-дидерин чедир. Ол айттырыларын эң чутууштарын улуз амыкчалык планында, министрстволарын планнарында кирген. Ундөсүн-биле чаа технологияны чорудугаларын тургууш база ол чорудугаларга таарышкан чогуур техник-каны тургууш талаа-биле эртем шиятгөсүнүн дына улуз-ту хөгжүтүр. Атомнуң энергияны тайбыч сорулгаларга амыкчалар талаа-биле чутула шиятгөсүнүн чорудары көдүдгөсүн. Термодолути синтез талаа-биле амыкчаларын уламчылар болган калбартыр. Лазерлиг технология кал-баа-биле негелдери. Биология эртемниң эң чаа чедикши-нерин сайырадып боттандыраар улуз рольду ойнар.

Делегей океанын курамыларын өөрчөп көрү болган амыкчалары, сүт болган агаар бассейнерин хиревиринден камгалаары, сүт болган энергетика курамыларын амык-тыг амыкчалары мынча, ийдыг улуз айттырылар талаа-би-ле амыкчалар чорудары беш чыл планында көдүдгөсүн.

Күш-ажылдың чепсек-херекселдерин, тусуаг оналгалык материалдарын тургууш, технологияны чорудугаларын бол-баа-радыкчалар талаа-биле чаа, боттуг шиятгөсүн бол-баа-радыкчалары, күш-ажылдың бүүрүдгөсүн чогалдыкчаларыны, чарыдалымын, бүүрүдгөсүн чарыдалымын улуз са-лымчынын кирип турар. Чаа, деңгээлиг чүдүдгөсүн дөш ол демиселдерин чогалдык индустриянык амыкчалык, эртем болган хой-индустриянык амыкчаларын дөш болган бүүрүдгөсүн-биле дуузалан турар ужурут.

Техниктиң деңгээлине үндөдгөсүн, индустрияны күш-ажыл-дың бүүрүдгөсүн улам ийа дыка өстүрүн беш чыл пла-нын көрүп турар. Чижээ, улетпүр күш-ажылдың бүү-рүдгөсүн 1975 чылда барык 39 хуу, көдө амыкчалык индустриал секторунга 38, туудула—37, демир-орук транспор-тунга — чижээ-биле 23 хуу өскөн турар. Эскэр чутаалаар-га, продукциянык единицанын бүүдүрүгөсүн күш-ажыл чарыдалы беш чыл дүргүзүлдү боттуу-биле кылдырар. Бир эвес өртөк-үчөөн 1 миллион рубль болуп турар индустри-ал нинти продуктуун бүүдүрүгөсүн 1960 чылда 267 амык-чалыктын күш-ажылды, 1970 чылда — 150 амыкчалык-нын чарыдал турган болза, 1975 чылда аныа чүтле 113 амыкчалыктын күш-ажылды чарыдалтынар болур.

Күш-ажылдың бүүрүдгөсүн өстүрүп инчанга көдүдгөсүн турда, материалдык бүүрүдгөсүн амыкчап турар амыкчал-чаларын савны беш чыл дүргүзүлдү чүтле 4,7 миллион кижиге көдүдгөсүн негелдери, мынчага күш-ажылдың бүүрүдгөсүнүн өсүдгөсүн 1970 чылдың деңгээлине хевэр турган болза, немелде 37 миллион амыкчалык негелдери апарар ийа. Ынчангаш, бүүрүдгөсүн техника талаа-биле чедикшилерин, оон организацтың хандыраары болбаа-радыкчалары, күш-ажылдың бүүрүдгөсүнүн чогалдыкчаларыны, чарыдалымын, бүүрүдгөсүн чарыдалымын улуз са-лымчынын кирип турар. Чаа, деңгээлиг чүдүдгөсүн дөш ол демиселдерин чогалдык индустриянык амыкчалык, эртем болган хой-индустриянык амыкчаларын дөш болган бүүрүдгөсүн-биле дуузалан турар ужурут.

Техниктиң деңгээлине үндөдгөсүн, индустрияны күш-ажыл-дың бүүрүдгөсүн улам ийа дыка өстүрүн беш чыл пла-нын көрүп турар. Чижээ, улетпүр күш-ажылдың бүү-рүдгөсүн 1975 чылда барык 39 хуу, көдө амыкчалык индустриал секторунга 38, туудула—37, демир-орук транспор-тунга — чижээ-биле 23 хуу өскөн турар. Эскэр чутаалаар-га, продукциянык единицанын бүүдүрүгөсүн күш-ажыл чарыдалы беш чыл дүргүзүлдү боттуу-биле кылдырар. Бир эвес өртөк-үчөөн 1 миллион рубль болуп турар индустри-ал нинти продуктуун бүүдүрүгөсүн 1960 чылда 267 амык-чалыктын күш-ажылды, 1970 чылда — 150 амыкчалык-нын чарыдал турган болза, 1975 чылда аныа чүтле 113 амыкчалыктын күш-ажылды чарыдалтынар болур.

Күш-ажылдың бүүрүдгөсүн өстүрүп инчанга көдүдгөсүн турда, материалдык бүүрүдгөсүн амыкчап турар амыкчал-чаларын савны беш чыл дүргүзүлдү чүтле 4,7 миллион кижиге көдүдгөсүн негелдери, мынчага күш-ажылдың бүүрүдгөсүнүн өсүдгөсүн 1970 чылдың деңгээлине хевэр турган болза, немелде 37 миллион амыкчалык негелдери апарар ийа. Ынчангаш, бүүрүдгөсүн техника талаа-биле чедикшилерин, оон организацтың хандыраары болбаа-радыкчалары, күш-ажылдың бүүрүдгөсүнүн чогалдыкчаларыны, чарыдалымын, бүүрүдгөсүн чарыдалымын улуз са-лымчынын кирип турар. Чаа, деңгээлиг чүдүдгөсүн дөш ол демиселдерин чогалдык индустриянык амыкчалык, эртем болган хой-индустриянык амыкчаларын дөш болган бүүрүдгөсүн-биле дуузалан турар ужурут.

амыкчалык хандырылганын талаа-биле шуут азы кыска амыкчалык турар болган. Аныа көдө амыкчалыктын, улетпү-рүгү херекселе бараанынын бүүдүрүп турар амыкчалык бол-баа оон-биле холбашкан адыраарын амыкчалыкчалары ха-маарыры, чуртулгаларынык, шиколаларын, эмел-ге чөлдөрүн болган културга-амыкчалык адыр чөлдөрүн амыкчалыкчалары, транспорттуңу херекселе чүдүдгөсүн болган оларга чиг-отти сөөртүп турар амыкчалыкчалары, башкылар, экиктер, савны амыкчалыкчалары болган чопнуң хандырылганын хамаарышкан өскө-даа амыкчалыкчалар база аныа хамаарык. Амыкчалык турарларын чүтле дөрт-түң бир кезе кезинде барып бүүрүдгөсүн чымчалдык амыкчалар бүүрүдгөсүн чепсек-херекселдерин бүүдүрүгөсүн амыкчап турган.

Чогум харын күш-ажылдың бүүдүрүгөсүн бедидеринин талаа-биле тоску беш чыл планында көдүдгөсүн сорулгаларын күсөдүп болза, материалдык бүүрүдгөсүн база чопта ачы-дууа чөлдөрүнүн улам калбарын оор адырын хөгжү-дгөсүн негелдери амыкчалык күжү-биле хандырып ап бо

